СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 158. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 14. серпня 1943. No. 158. Jersey City, N. J., Saturday, August 14, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА НА ПЕРЕДМІСТЯХ ХАРКОВА

Харків перед упадком, доносять з Лондону на підставі совєтських і німецьких звідомлень. Совєтські війська, кажеться далі, находяться пять миль від Харкова, а боротьба іде вже на передмістях. Боротьба ця є дуже завзята, бо виглядає, що німці намагаються радше боронити посідання міста до останку, ніж відступати. Важне, що совєтські частини заняли Чугуїв, що віддалений 22 милі від Харкова. Заняття Чугуєва підчас останньої зимової офензиви рішило про здобуття Харкова. І таке, як кажуть, може і тепер повторитись.

СТАЛІНА НЕ ПРОСИЛИ НА НАРАДИ

Совєтське радіо передало, що совєтський уряд не зістав запрошений на конференцію, що має відбутись між президентом Рузвелтом і британським премієром Чорчилем. Теж ходять слухи, що в тому часі, як будуть відбуватись згадані наради, поїде до Москви Антоні Іден, британський міністер заграничних справ.

ПІДГОТОВКА АНГЛЬО-АМЕРИКАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Заповіджена англьо-американська конференція в Канаді матиме строго мілітарний характер. Заки президент Рузвелт і премієр Чорчил будуть вирішувати справи, конференція перейде дві стадії приготовань. Насамперед сходяться знавці, що мають призбирані велитенські матеріяли. Це вислід праці великого числа фахівців. На підставі таких матеріялів укладають пляни начальники штабів інтересованих держав. Коли їм треба фахових додаткових інформацій, вони кожної хвилини дістануть їх від знавців. Щойно, як оті пляни підготовані, вони дістаються на нараду президента Рузвелта й премієра Чорчила. Але й тут їм до помочи стають з додатковими інформаціями начальники штабу й персонал знавців. Всі акти й найменші кусники паперу, що відносяться до наміреної конференції в Канаді мають марку „довірочне" і їх бережуть наче ока в голові.

З ЛИСТА ВІД ОДНОГО З НАШИХ ВОЯКІВ.

Від пані Марії Колісник з Вунсакет дістали ми листа, що одержала від сина, що студіює науки, звязані з летунською технікою, відбуваючи заразом і відповідні військові вправи. Дякує за „пакунок", питає, де є найближча українська церква в тій місцевости, де перебуває, а пишучи по англійськи, кінчить ось так, по українськи: „Ваш добрий син Павло".

ЧИ ПОЛЬЩА МАЄ ПРАВО ДО „КРЕСІВ"?

В „Ди Ню Лідер" з 7. серпня б. р. помістив молодий американський українець, Дмитро Горбайчук, добру відповідь на статтю польського професора Вацлава Ледніцкого, поміщену в тім часописі, а обороняючу право Польщі до західно-українських земель. Зокрема добре відповіджено проф. Ледніцкому на його твердження, що справа це тільки — польсько - російська проблема. Горбайчук називає совєтське „визволення" Західньої України" „гітлерівським визволенням", як і бере теж в оборону білорусів та литовців, яких землі хотілаб Польща забрати, а Совєти „визволяти". Він висказує жаль, що й такі польські ліберали як проф. Ледніцкі поступають у цій проблемі так, як і польські шовіністи. Каже, що одно тільки є правдиве в статті проф. Ледніцкого, а саме те, що західно - українські землі ніколи не були „російськими", але додає, що в такій самій мірі вони не були ніколи теж і „польськими".

ВІДДІЛ У. Н. СОЮЗУ В ВИННІПЕГУ.

Канадійський „Новий Шлях" з 7. серпня б. р. помістив допис про поширення організаційної праці У. Н. Союзу на провінцію Манітобу та зорганізовання в місті Винніпегу першого відділу що вже має понад 50 членів. Зборами на яких вибрано уряд цього відділу проводив п. Володимир Гірняк організатор У. Н. Союзу на Канаду, а секретарював п. Л. Вовк.

„МИ РУССКІЕ".

Під таким заголовком появилась в московських „Ізвєстіях", урядовім совєтськім органі, стаття Н. Тихонова, яку реклямує В. П. Гладик в філядельфійській кацапській „Правді". Пише, що треба радіти, що „в Совєтськім Союзі відроджується нова патріотична Русь". Совєтська стаття говорить про совєтські народи не інакше, а як — „ми — русскіе".

Німці покидають Сицилію

Месинська протока завалена тепер поромами, що перевозять німецькі війська з Сицилії до полудневої Італії. Ось той німецький відворот називають „Дункірком Осі". Німці вживають до перевозу яких 80 кораблів, які обороняють з повітря літаками, як теж протилетунською обороною, що нараховує яких 800 протилетунських гармат. Та проте їх відворот є постійно атакований Аліянтами і протока завалена німецькими трупами. Всежтаки, як подають американські кореспонденти, вдасться німцям дещо вратувати з війська, бо воєнного матеріялу не вратують, хоч як до цього змагають. В самій Сицилії іде далі завзята боротьба з відступаючими німецькими частинами, яких захищають гористий і неприступний терен та лихі комунікаційні шляхи, що утруднюють Аліянтам згуртування більших сил.

„ПРОЧ ГРЯЗНИЕ РУКИ ОТ УКРАИНЫ".

Такий є наголовок фейлетону, що його помістило нюйорське „Новое Русское Слово". Це передрук з московських „Ізвєстій" статті „академіка Павла Тичини", зверненої проти „українських самостійників, що мріють про самостійну Україну...". Часопис, що передруковує цю статтю подає між іншим таку замітку: „Важко сказати, чи Тичина висказує думку всього українського народу, але можна не сумніватись, що так, як він, думають многі в УССР і за її границями — і в тому — вся цікавість статті". Та до цього можнаб спокійно ще й таке додати, що можна сумніватись, чи і Тичина так думає, як написав...

ПРИГАДКА ДОБРА І ДЛЯ НАС.

„Новий Шлях" в статті „Наш довг супроти вояків заморем" накликує, щоби памятати за канадійсько - українських вояків, що є за морем і „бодай раз в місяць вислати кожному українцеви пакунок". Ми меж знаємо з листів, що нам надсилають до редакції, як наші вояки радіють, коли дістануть такі пакунки від рідні й знакомих. Тому і ми повинні на цю справу памятати. А зокрема памятати за тих, що є в армії, а не мають тут ніякої рідні. Наші організації на місцях повинні подбати, щоби не забувати за таких вояків з їх місцевостей.

ВИІМКОВИЙ СТАН В ҐЕНЕРАЛ-ҐУБЕРНАТОРСТВІ.

Як минулого року так і цього оголошено в Ґенеральнім Ґубернаторстві, що з нагоди наближаючихся жнив заводиться воєнний стан, що триватиме до 20. грудня. Це на те, щоби націстівська влада могла мати лекшу контролю над тим, що зібрано з ріль. Грозиться карою смерти за відмову достави приписаних континґентів збіжжя та інших рільних продуктів.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ПОМОЧІ В ВІДБУДОВІ ПОЛЬЩІ.

Заходами Американ Кансил оф Лірнд Сосаєтіс влаштовано 6-тижневий курс польської мови в стейтовім університеті в Медисон, Висконсин. Курс був таким успішним, що його продовжено на дальших 5 тижнів. В закликах звертається увагу американської молоді польського роду, що зогляду на воєнні події, знання польської мови не тільки потрібне в військовій службі, але буде потрібне теж і в цивільній, коли зачнеться акція допомоги відбудові Польщі.

"WHO IS WHO IN POLISH AMERICA".

Під таким наголовком вийшла в Ню Йорку книжка англійською мовою, що має 580 сторін і коштує $5. Вийшла під редакцією ксьондза Ф. Болька і ред. З. Умінського, при співпраці інших польських редакторів. Під таким наголовком була вийшла свого часу невеличка брошура, а тепер появилась груба книжка. Надіються, що дальшим осягом цеї праці буде Польська Енциклопедія в Америці. В книжці зібрано прізвища пять тисяч визначних поляків в Америці.

„ДИВІЗІЯ СВОБОДИ".

В газеті „Карпатська Русь" передруковано з совєтських газет статтю п. н. „Дивізія Свободи", якою мала би бути польська дивізія імени Тадеуша Косцюшки, сформована в Совєтах. Та цікаве, що статтю цю написав українець Ярослав Ґалан — „галицький і совєтський письменник".

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК.

В Буенос Айрес, Арґентина, почав виходити тижневий часопис під назвою „Перелом". Перше число вийшло з датою 10. червня 1943. Редактор: А. Білопольський.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Приспішення остаточного удару

Світова преса переповнена коментарями спиводу тої конференції, що має відбутись між президентом Рузвелтом і британським премієром Чорчилем. Є всілякі здогади, що саме становитиме головний предмет нарад. Як теж є різні коментарі щодо цього, що в нарадах не бере участи Сталін. Націстська пропаганта вже витягнула далекосяглі консеквенції з цього. Каже, що те, що в тих нарадах не бере участи Сталін, означає ослаблення Аліянтів не тільки в політичному, але й в военному розумінню.

Думаємо, що ось такі надії Осі марні. Бо якіб не були політичні різниці між Злученими Державами і Великою Британією з одного боку, а Совєтським Союзом з другого, то це цілком певно не міняє тої дійсности, що обидві сторони працюють з усіх сил в тому напрямі, щоби якнайскорше і найсильніше розторощити військову силу Осі та заставити її на всіх фронтах до безумовної здачі. Отже, якіб не були політичні розходження між Аліянтами, вони не ослаблять бойового фронту.

Чергова конференція, що відбудеться в Канаді цілком певно обговорить у першу чергу нові пляни, як використати найновіші военні успіхи Аліянтів, які наступили так скоро, що заскочили їх самих. А це останнє властиво приспішило ось ту конференцію. Значить, що на ній подумають над новими способами, як вдаряти тепер у ворога ще сильніше й успішніше, щоби його чимскорше зліквідувати і приспішити кінець війні. А це означає, що держави Осі можуть надіятись по цій конференції не чого іншого, а сильніших аліянтських ударів. І це повинно їх турбувати, а не те, чи Сталін бере участь у згаданій конференції. Бо бере він участь, чи ні, а наради підуть в тому напрямі, щоби розгромити ворогів. А розгромити їх хочуть в рівній мірі як Рузвелт і Чорчил так і Сталін. Це певне, що в тому одному всі три вони згідні без огляду на те, чи думають спільно при однім столі, чи кожний при своїм.

З ріжних джерел про Україну

Як відомо, нема ніякого звязку з українськими землями, ні з українськими людьми, що є в Европі, які моглиб подавати вісти про сучасне українське життя. Тому, коли подаємо які вісти, ми обмежені в тому тільки до того, що дістаємо з різних пресових і пропагандних бюр, чи до тих скупих вістей, що їх зрідка передає американська преса. Одним з таких бюр, з якого передаємо вісти, є бюро, що відоме під скороченою назвою ОНА. В вчорашнім числі передали ми передані тим бюром вісти з Берна (Швайцарія) про те, що в Галичині шириться український повстанчий рух, що українські селяни відмовляються давати націстівській владі збіжжя, виїзджати на роботи до Німеччини та вступати до формованих галицьких дивізій. Сьогодня передаемо ті вісти, які ОНА передає, як одержані з Стокгольму (Швеція) п. н. „Українські селяни співпрацюють з поляками". Пишеться там ось що:

* * *

Німецька хліборобська ґазета нарікає, що польські підземні організації потрапили переконати українське населення в Галичині, щоби воно бойкотувало німецьку адміністрацію і саботувало збір збіжжя. Автор статті, говорячи про вигляд жнив в Галичині, каже, що німецькі полеві сторожі, які пильнували збіжжя, часто вилапували нищителів, серед яких були українські і польські селяни. Газета жалується, що українці забули, як їх поляки винищували і тепер разом з ними йдуть проти німецької держави.

Варта зазначити, що це вже не перший раз, що німці жалуються на українців. Минулої зими німецька преса часто приносила статті, в яких говорилося, що українське населення дуже невдячне, бо замісць співпрацювати з німецькою окупаційною владою і старатися, щоби в країні був порядок, то українці уважали за відповідне лучитися з місцевими людьми не-українського походження і спільно підривати німецьку мілітарну силу в Україні. А в повстанчих загонах в Галичині находяться українці, поляки і жиди.

Німці не можуть з дива вийти, що українські селяни в Галичині так скоро забули польські насильства і йдуть разом з поляками в підземелля змовлятися, як повалити німецьку владу на Україні. Один з шведських журналістів, який минулої осени відвідав Галичину, говорить, що німці зовсім не мають причини нарікати на українське населення за те, що воно разом з польськими селянами ставить їм опір, бо як німці зайдуть в українське село реквірувати худобу, то вони ніколи не питаються, чи коні або воли належать до поляків, чи до українців. Як прийде німецька комісія забирати збіжжя, то також не питається, чи воно належить до польського селянина, чи до українського. Коли місцеве населення української, польської чи жидівської народности співпрацює в боротьбі проти німецької влади, то воно робить це в обороні своїх власних інтересів.

Певна річ, що німці цього не хочуть. Вони волілиб, щоб українці далі тягалися з поляками за чуби, аби одні на одних доносили, одні одним шкодили і так далі. Тоді німці малиб спокій і заводилиб та закріплювалиб на українських землях свою владу. Але так не є.

ВІД УКРАЇНЦЯ З СХІДНОЇ АФРИКИ.

Канадійський „Український Голос" одержав картку з країни Танґанайка в Східній Африці, яку вислав українець д-р Роман Могильницький, та в якій подає теж і ближчі відомости про себе. Уроджений в Делятині в Галичині, дістав диплому лікаря в Загребі в 1928 році, нострифікувався у Познані, в Польщі, а перед війною працював шість років у Рівнім на Волині як приватний лікар. В жовтні 1939 року арештувала його совєтська влада. Пересидів у совєтській тюрмі, а відтак був засланий на ріку Печора (в північно-східній Росії, в теперішній области Комі). Як Совети заключили союз з Польщею в 1941 році, то його звільнено і він виїхав з Росії в 1942 р. як польський громадянин і так докотився з іншими польськими збігцями до Танґанайки. Бажав би скомунікуватися зі знакомими українцями. Його адреса така: Dr. Roman Mogilnicki, P. O. Box 12, Zikakis, Arusha, Tanganyika Territory, East Africa.

ПОЛЯКИ ПРОТИ ПОЛЯКІВ.

„Глос Людови" з 7. серпня пише про братовбивчу боротьбу між польськими тайними орґанізаціями на польських землях під німецькою окупацією. Каже, що одні проти одних мають більшу ненависть ніж до німців... Про подібне пише „Вольна Польска", що виходить у Москві, а з її писання виходилоб, що польські революціонери, що є під командою чи впливами польського уряду в Лондоні „допускаються вбивств на незалежних провідниках", себто на комуністах, що є в звязку з Москвою. З цього легко догадатись, яке є тло отсеї боротьби.

„КРЕСОВЦІ" ПРИ РОБОТІ.

В Лондоні находиться повно „кресовців", що їх насадила була польська влада на західно-українських землях, а які вибтікали до Франції, а потім Англії. Тут є вони головними пропаґаторами прилучення згаданих земель знову до Польщі. Їхньою пропаґандою є і видана ними брошура під заголовком „В 600-ліття повороту Червенських Городів до Польщі".